

Félelmeink naplója

Beszélgetés dr. Hódi Sándorral, a Jugoszlávia bombázása című könyv szerzőjével

Dokumentum a háborúról. Röviden így összegezhetnénk dr. **Hódi Sándor** legújabb, sorrendben tizenharmadik kötetét. Amely persze elűt a keze alól korábban kikerült, szakmai jellegű kiadványoktól. Hódi azonban soha nem volt „csak” pszichológus, „csak” közéleti ember, esetleg „csak” politikus, lélektani kutatásai is egy markáns társadalomközpontúságra alapozódtak. A NATO-gépek közel nyolcvan napon át tartó folyamatos támadását Adán élte át, közben feljegyzéseket készített, rögzítette megfigyeléseit, úgyszintén begyűjtötte a sajtó napi híreit. Így született meg a **Jugoszlávia bombázása** című naplóregény, amely a tóthfalusi Logos magánkiadó jóvoltából szinte azonnal piacra is került.

■ **Hogyan, mikor láttál hozzá a naplóvezetéshez?**

– Március utolsó napjaiban egy pszichológiai tanácskozássra készültem, akkor kezdődtek el a bombázások, s én itthon rekedtem, mint annyian mások, akik külföldi utat terveztek. Úgy gondoltam, amúgy kényszerű időtöltésként is, azért lejegyzetek néhány tömegpszichológiai észrevételt, s talán később ebből tanulmány vagy esszé születhet. Persze, én is arra számítottam, a légitámadások legfeljebb egy hétig tarthatnak. Aztán, ahogyan az idő haladt, úgy vélekedtem, számot kell adni minderről, ami megtörtént velünk, belülről: hogyan éljük meg, mit gondolunk, mit csinálunk – milyen a személyes életünk. Nemcsak az enyém, hanem másoké is, hiszen ez egy kollektív sorscsapás volt... Ezt próbáltam meg papírra vetni, dokumentálni. A híryannyalgal is ezért egészítettem ki a kötetet.

■ **A könyv szorongásainkról is szól...**

– Az elmúlt időszakokban az emberekbe amúgy is rendkívül nagyfokú félelmet tápláltak be. Egyébként mindig attól félünk, ami a fejünkben van, ami a gondolatainkban van. Amivel riogatjuk magunkat. Éppen ezért olykor szükséges tükörbe nézni. (Könyvem is egyfajta tükörként szolgálhat.) Ugyanakkor mindenkinek joga, hogy mondjuk a bombázások időszakáról, a megélt valóságról elmondja a saját véleményét. Ez persze még nem az abszolút igazság, ez egy életrész, gondolatvilág, amit egy adott helyzet szül.

■ **Az önálló véleményformálás nem mindig logikája a politikai közéletnek.**

– Csak ott, ahol kötelező az egyszólamúság. Mérhetetlenül káros, ha csak egyféleképpen szabad látni a dolgokat. Amikor például már világossá vált, hogy a NATO-csapások szinte elkerülhetetlenek, Belgrádban az volt a tragédia, hogy nem volt szabad mást gondolni. Mindenütt muszáj volt azt hazudni, hogy erősek vagyunk és ellen tudunk állni. Voltaképpen nálunk nem alakult ki valódi többpártrendszer, ez a háború igazi oka.

■ **Megkockáztatható a kérdés; a bombázások nyomán a Nyugat fogékonyabbá vált a kisebbségi kérdések iránt?**

– A NATO is úgy cselekszik, mint az ember; mindig csak a soron következő feladatra képes koncentrálni. Horvátország után Bosznia kérdését rendezték, ám Daytonban a békeszerződést úgy kötötték meg, hogy abban szót sem ejtettek Kosovóról, holott világos, ebben a térségben egymást követik az etnikai konfliktusok. Kosovo sorsa most intéződik, s talán egy napon a többi itt élő kisebbség is előtérbe kerül, persze más módon. Meg kell értenünk, el kell fogadnunk a konfliktuskezelésnek ezt lépésről lépésre történő szabályát.

*Cselekvésként számadás:
Hódi Sándor*

■ Más földrajzi léptékben mérve: az anyaországtól leválasztott magyar nemzetrészek helyzete mindmáig megoldatlan. Erre külön rálátásod van az Magyarok Világszövetsége Kárpát-medencei Régiójának alelnökeként is. Szerinted milyen képlet vezethetne célhoz?

– Úgy gondolom, erre nem lehet általános választ adni, sem térben, sem időben, nincs olyan recept – a hasonlóságok ellenére –, amely mindenütt alkalmazható lenne. S változó az is, mi tűnhet elérhetőnek, vagy célszerű cselekvési magatartásnak. Ezúttal inkább felidézném a kilencvenes évek legelejét, amikor megindult a határon túli magyarság soraiban az önszerveződés. Akkor például létezett egy adott helyzet: az autonómiakonceptiókat kidolgoztuk, úgyszintén csúcsintézményként létrejött a Kárpát-medencei magyar kisebbségek fóruma, ahol egyeztettünk, egyszóval készen álltunk arra, hogy a politikai igényeket megjelenítsük a nyugati közvélemény előtt. Ehhez kértük a magyar kormány támogatását. Az első nagy csalódás itt ért bennünket. Kezdeményezésünk a kormányzó MDF akkori politikája folytán megbukott; olyan félelmek miatt, hogy az autonómiatörekvések prezentálása a környező országokban felélesztené a kisantant-reflexeket, úgymond ismét összefognának Magyarország ellen, amely igen nehéz helyzetbe kerülne a különféle vádaskodások miatt. Úgyszintén a határon túli magyarság is nagy megpróbáltatásoknak lenne kitéve. Mi azt találtuk mondani, ne féljenek Budapesten helyettünk, mi tudjuk, hogy meddig mehetünk el. A néhai Antall József miniszterelnök végül is nem adta áldását; ő aztán külön-külön hajlandó volt a kisebbségi szervezeteket fogadni s törekvéseikről tárgyalni, de a közös akarat megnyilvánulásáig nem jutottunk el. Érzésem szerint, visszapillantva, nagyon súlyos történelmi mulasztást követtünk el. Ha akkor megteesszük a célravezető lépést, ma sokkal könnyebb helyzetben lennénk...

■ A létszámában is érzékeny veszteségeket szenvedő vajdasági magyarság – hat pártra szakadva – megosztott, a háborúk és mozgósítások folytán megfélemlített, a civil szervezetek éppen hogy csak kibontakozóban, késésben ugyanakkor az ország demokratizálódása. Hogyan építkezni ilyen talajon?

– A legfőbb gond – s nemcsak nálunk –, hogy a politikai életben hiányzik az időnkénti számvetés, a helyzet értékelése, az elmúlt évek tapasztalatainak, ismereteinek összegezése. Mi volt eredményes, s mi nem. Valahogyan mindig a nulláról az indulás, felelősség és tanulságok nélkül. A fejlődéslelektanból példálózva: ha így cseperedne fel egy gyerek, semmire sem menne. Visszajelzések, számvetések nélkül létezhetetlen előbbre lépni. Hasonlóképpen a kisebbségi politikában sem.

(Folytatása a 8. oldalon)

Félelmeink naplója

Beszélgetés dr. Hódi Sándorral, a Jugoszlávia bombázása című könyv szerzőjével

(Folytatás a 7. oldalról)

Egy ilyen elemzés pedig azonnal felszínre hozna néhány fontos dolgot, tapasztalatot. Például: az induláskor mindannyian azt hittük, hogy a pártos önszerveződés válik majd nyerőlappá. Nevezetesen, ha parlamenti képviselőink lesznek mondjuk Bukarestben, Belgrádban és Pozsonyban, akkor már a megoldás útjára léptünk, s csak idő kérdése, hogy a helyzetünk rendeződjék. Voltak ugyan intő és figyelmeztető jelek a pártosodási modellel szemben, de azokat nem vettük igazán komolyan; a pártokon, a megmérkőzéseken volt a hangsúly. Tíz év távlatában be kell látni, hogy – tetszámunknál fogva – akárhány képviselőnk jut is be a parlamentbe, három, hat vagy kilenc, soha nem leszünk a mérleg nyelve (vagy csak egy pillanatnyi helyzetben), amit kamatoztatni lehetne. Szó nincs arról, hogy szükségtelen lenne a politikai életben való részvétel, állampolgári jogon ilyen formában is meg kell jeleníteni kisebbségi érdekeinket. De nem kizárólagosan. A pártos szerveződéssel elhanyagoltuk a közösségsszervezést; ahhoz, hogy egy közösség működjön, ezernyi más intézmény, egyesület, klub, szervezett gazdasági élet és társasági kör kell. Ha ezek nem életerősek, akkor a párt is csak egy szappanbuborék, nincs mögötte igazán társadalmi bázis, törekvés. És ez esetben a politikai önszerveződésnek sincs utánpótlása. Minderre nem helyeztünk hangsúlyt, így a civil szféra nálunk most igen gyengén áll.

■ Mi tartozna még a felsoroláshoz?

– Szerintem gazdasági vonatkozásban sem vizsgáltuk meg például a tulajdonviszonyok kérdéseit: milyen károkat szenvedtünk el, mit lehetne abból egy történelmi fordulópontra esetén visszakapni vagy javunkra fordítani, egyszóval hogyan lehetne más-alapokra helyezni a kisebbségi létünket – ez például sokkal perdöntőbb, mint a pártdekrétumok sokasága. Új erőforrásokat kellene tehát bekapcsolni. Ilyen vonatkozásban fontosnak tartom megjegyezni, hogy az ötvenes évektől kezdődően különböző kényszerítő okok miatt, a legutóbbi tíz esztendőben pedig a háborútól való félelem, a pszichoteror vagy a munkahely elvesztése folytán több mint százezer vajdasági magyar volt kénytelen elhagyni az országot. De az új hazájukban való beilleszkedés ellenére szívben és lélekben megmaradtak vajdasági magyarnak. Rengeteg cselekvő energiával rendelkeznek, s nagyon sokat tudnának tenni értünk, önmagukért, valamennyiünkért. Őket már rég be kellett volna kapcsolni a politikai önszerveződésbe.

■ Utolsó kérdésként kanyarodjunk vissza a kötethez. Megjelent tehát a könyved. Mi legyen a sorsa?

– Az, hogy alkalmat nyújtson számunkra kibeszélni szorongató érzéseinket, élményeinket. S egy kicsit bizakodóbban körvonalazzuk jövőképünket, amelyet sokan jóval sötétebbnek látnak, mint ahogyan én érzem, a bombázások után. Könyvbemutatókon, az olvasókkal való találkozásokon adott a lehetőség a gondolatok cseréjére, az egymásra találásra. E könyv megírásának és megjelentetésének ez adhat értelmet.